

*L'escola
que volem*

Una escola valenciana per al segle XXI

escola
valenciana
FEDERACIÓ
D'ASSOCIACIONS
PER LA LLENGUA

COL·LECCIÓ LES CLAUS DE L'ESCOLA

<http://www.fev.org/lesclaus>

UNA ESCOLA VALENCIANA PER AL SEGLE XXI

I Introducció

Per a tots els agents socials preocupats per l'educació dels joves valencians resulta evident que les actuacions dels poders públics en els darrers anys han anat configurant un model d'escola retrògrad pel que fa a la ideologia que el sustenta, antiquat en continguts i propostes pedagògiques, que margina el valencià com a llengua pròpia del país, que promou interessos econòmics i ideològics en contra d'una escola pública i laica, amb edificis i instal·lacions insuficients i inadequats, i retallades escandaloses en recursos humans i materials.

La situació s'ha fet insostenible —excepte, és clar, per als qui es beneficien d'aquest model— i el descontentament i el rebuig més absolut és general entre pares i mares, el professorat i els sectors socials més conscients de la importància que té l'educació per al progrés econòmic i social, per a la construcció d'una societat més culta, humana i solidària, i per al benestar i la felicitat dels ciutadans.

És hora ja que entre les persones més conscients i preocupades per l'educació s'obriga un debat en el qual puguen participar tots els sectors implicats —famílies, professorat, forces polítiques i sindicals, ciutadans, etc.— per tal de consensuar i assumir un model diferent d'educació, dotar-lo dels recursos humans i materials necessaris, aplicar-lo amb el compromís i suport de tots i cadascun dels ciutadans i institucions, i fer-ne un seguiment continuat per tal que avance en línia amb el consens adoptat.

Per tal d'aportar una primera proposta al debat, Escola Valenciana planteja quin és el seu model d'escola per al País Valencià, especialment dins dels ensenyaments obligatoris, i proposa els canvis necessaris que s'han de produir si es vol construir l'escola valenciana del segle XXI que necessitem.

2 Com ha de ser l'escola valenciana del segle XXI

Per a nosaltres, l'escola valenciana del segle XXI ha de ser:

A *Plurilingüe i intercultural*

Una escola que proporcione una competència plurilingüe i intercultural que incloga el valencià com a llengua pròpia del país, el castellà com a llengua

cooficial i dues llengües estrangeres dins l'etapa obligatòria. Una educació plurilingüe i intercultural que gire al voltant del valencià com a nucli organitzador de l'itinerari curricular plurilingüe i intercultural que s'impartisca en els centres. I que proporcione les estratègies i els elements de reflexió necessaris per a la convivència i la cohesió social al si de la societat valenciana.

B *Valenciana*

Una escola valenciana no solament en llengua sinó també en continguts; arrelada en la nostra tradició i també oberta al futur, a la ciència, les humanitats i la tecnologia, i a un món com més va més pròxim. I, especialment, instrument privilegiat en la revitalització i normalització de la nostra llengua i cultura, i en la construcció d'un projecte polític de futur per al país.

C *Única, pública, gratuïta i laica*

L'escola valenciana ha de ser única, sense adoptar perfils diferents per raó d'ideologia, llengua, situació geogràfica o nivell econòmic dels alumnes. Les lleis han de determinar un model d'educació pública i gratuïta únic per a tothom, amb centres dignes on pugua assistir tot l'alumnat de la seua àrea d'influència i ho faça. Centres educatius per a tothom, els quals, per això mateix, mantindran un respecte absolut i una neutralitat total pel que fa a opcions polítiques i religioses específiques que han de quedar fora de l'escola.

D *Inclusiva*

Per tal d'eradicar les desigualtats, l'escola valenciana ha d'estar oberta a tothom sense restriccions, ha de considerar la diversitat com una riquesa i un recurs, i ha de mantenir expectatives elevades pel que fa a les possibilitats de cada un dels alumnes. Es plantejarà com a objectiu aconseguir que tots els escolars desenvolupen la seua potencialitat màxima pel que fa al rendiment lingüístic i acadèmic, i aconseguisquen la plena integració escolar i social, independentment de la seua procedència geogràfica, del nivell sociocultural i socioeconòmic de les famílies, de les competències comunicatives i experiències culturals amb què arriben al centre, i de les seues aptituds i estil d'aprenentatge. I dedicarà els recursos necessaris a aconseguir aquest objectiu. L'escola s'ha de reconèixer per tant com un espai públic, amb tot

el que això implica: un teixit de relacions socials que té present la història i la memòria col·lectiva i que esdevé espai de vertebració de la societat i de projecció de la realitat com a país.

E Democràtica

L'escola valenciana ha de ser democràtica. De quina manera formarà una ciutadania que practique la democràcia si aquesta no és l'ànima del funcionament de tot el sistema educatiu a tots els nivells? Ha de fer conèixer i assumir a l'alumnat els valors democràtics i de respecte pels drets humans. Però sobretot ha de funcionar d'acord amb aquests valors i ha de procurar projectar-los sobre l'entorn.

F Oberta i participativa

Per a ser democràtica, l'escola ha de ser participativa. L'educació és cosa del professorat però també de les famílies i de totes les persones implicades. Tots els que formen part de la institució escolar, doncs, d'acord amb les seues responsabilitats i competències, han de participar tant en la presa de decisions com en les actuacions que les porten a terme. Aquesta participació els permetrà aportar la seua perspectiva i experiència, manifestar les seues necessitats i inquietuds, i col·laborar lleialment en el projecte comú. Al mateix temps, cada centre ha d'estar implicat en la comunitat més ampla —el poble o el barri— participant, juntament amb altres agents socials, polítics i administratius, en la construcció d'una ciutat educativa.

G Crítica, creativa i innovadora

L'escola valenciana ha d'abandonar el model d'educació transmissiva, lamentablement massa estés encara. Ha d'afavorir que els xiquets i les xiquetes construïsquen els coneixements que adquireixen des d'una perspectiva crítica, amb les tecnologies i estratègies més actuals —TIC, enfocaments plurilingües, projectes de recerca, etc.—, sense conformar-se a fer un ús tradicional del llibre de text, creant coneixement nou en resposta a problemes i qüestions ben actuals del medi local o global, i adoptant mesures concretes d'acció social. En definitiva intentaran entendre el medi social, cultural, natural i tecnològic en tota la seua complexitat per tal de transformar aquests sabers en instruments per al progrés, la transformació de l'entorn i la felicitat de les persones.

H Compromesa amb l'entorn local i global

Des d'aquesta perspectiva, l'escola valenciana ha d'estar compromesa, no solament des del punt de vista pedagògic sinó també ciutadà, amb els problemes més greus que té plantejat el món en aquest començament del segle XXI. No solament ha de fer prendre consciència als joves ciutadans en edat escolar de problemes com ara *el calfament global, la destrucció del medi ambient, la sostenibilitat dels recursos o el dèficit energètic*; tots els establiments educatius han de convertir-se en avançada d'un canvi d'actitud i de comportaments donant exemple, en el seu propi funcionament, de com s'haurien d'abordar tots aquests problemes: estalviar aigua i energia, gestionar les deixalles, compartir els materials escolars, etc.

I Coeducadora

La coeducació comporta la promoció d'una educació que potencia la igualtat real d'oportunitats i l'eliminació de tota mena de discriminació per raó de gènere, com també la integració de forma explícita i amb continguts d'aprenentatge de la perspectiva de gènere.

J Humana

L'escola valenciana que volem ha de ser, a més a més, una escola humana. És veritat que ha de valorar els sabers i les destreses importants per al futur, les referències culturals que ens enriqueixen des del passat i les competències que ens permeten gestionar els problemes del present. Però ha de ser, també, una escola que situe l'ésser humà en el centre de les seues preocupacions. Ha d'intentar promoure la felicitat i el benestar emocional de l'alumnat; assaciar la seua ànsia de saber sense esmorteir-la amb propostes didàctiques rutinàries o sense sentit; afavorir la complementarietat entre la perspectiva científica i la humanística a l'hora de plantejar-se i contestar preguntes, i d'abordar problemes; fer créixer la seua autonomia instructiva i personal eliminant progressivament les bastides innecessàries que el fan dependent per a sempre; engegar i enfortir la seua capacitat crítica a l'hora de jutjar tant els sabers com el comportament de les persones, incloent-hi el propi; fer-los més solidaris i menys competitius; desenvolupar les seues capacitats d'imaginació, de creació, i de pensament original i divergent; acostumar-los a treballar en equip per a resoldre problemes i gestionar projectes; despertar les seues ànsies de llibertat, igualtat i justícia, i encoratjar-los a lluitar per aconseguir-les; ensenyar-los el valor de l'esforç...

Una escola per a les persones, per a la vida, per a la convivència, per al futur.

3 Quines característiques ha de tenir aquesta escola valenciana del segle XXI?

Un model d'escola valenciana com el que hem proposat ha de presentar una sèrie de característiques i exigències que, de manera succinta, descrivim a continuació:

- Ha de basar-se en model d'educació plurilingüe i intercultural, centrat en el valencià, que proporcione una educació moderna, avançada, rigorosa i de qualitat.
  - Ha de constituir un únic tipus d'escola —escola pública—, amb les instal·lacions adequades, ben dotades de materials i amb una *ratio* d'alumnes que permeta un ensenyament de qualitat. Un tipus d'escola on no se separen els alumnes per raó de llengua, de religió, de procedència o de disponibilitat econòmica.
  - Ha d'estar servida per un professorat ben format, motivat i ben remunerat, i que gaudisca del respecte social derivat de la percepció de la seua elevada responsabilitat i dels resultats d'una feina ben feta.
  - Ha d'estar organitzada per una legislació educativa —un nou decret de plurilingüisme, un nou decret del currículum, una nova ordre de funcionament dels centres, etc.— que, partint de pressupòsits pedagògics més avançats que l'actual legislació estatal i autonòmica, assumisca lleialment els objectius finals de l'Estatut i els de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià —que caldrà actualitzar—, i organitze l'ensenyament de manera que s'aconseguiquen *realment* aquests objectius.
  - Això s'ha d'aplicar mitjançant uns projectes lingüístics de centre que, des d'una autonomia real dels equips de centre, a partir d'una anàlisi minuciosa del context social i familiar de l'alumnat, determinen l'itinerari educatiu òptim per a aconseguir els objectius, concreten l'organització idònia dels recursos humans i materials, sol·liciten el suport de la comunitat educativa i concreten les exigències de recursos suplementaris necessaris a l'administració.
- Aquests projectes lingüístics han d'incorporar enfocaments didàctics basats en la recerca, la teoria i les bones pràctiques en educació bilingüe i plurilingüe —especialment els enfocaments didàctics plurilingües reals, com ara el tractament integrat de les llengües (TIL) i el tractament integrat de les llengües i els continguts (TILC). Aquests enfocaments didàctics, desenvolupats i aplicats en col·laboració amb les universitats públiques, permetran construir i fer avançar el model d'escola que volem i el tipus d'educació plurilingüe i intercultural que pretenem, dins el marc d'ensenyament de llengües i cultures que promou el Consell d'Europa.
  - Aquests projectes lingüístics han de tenir un seguiment i una avaluació constant, tant interna (el centre) com externa (universitats), que tinga en compte factors com ara el rendiment dels alumnes, el grau de satisfacció de les famílies i el desenvolupament professional del professorat. Una avaluació i seguiment sistemàtics que permeten analitzar la influència que sobre aquests factors tenen la planificació del projecte, l'aplicació per part del professorat (el currículum, la metodologia, l'organització, el clima del centre, etc.), i la formació i suport externs (assessories, inspecció, formació des de la universitat...), per tal de modificar-los i millorar-los progressivament.
  - L'experiència acumulada des de la implantació de la LUEV i les avaluacions realitzades —algunes per l'administració— ens demostren que els centres de major èxit en el nostre sistema educatiu han sigut els que incorporaven programes amb el valencià com a llengua d'ús vehicular majoritari. Tanmateix, l'extensió d'aquests programes òptims s'ha anat alentint fins a detenir-se quasi completament. Estendre, doncs, l'ensenyament en valencià exigirà un esforç continuat de promoció en els centres, de sensibilització de les famílies i de difusió social dels avantatges d'aquests programes. La dificultat d'aquestes actuacions, i la complexitat de les tasques de suport i assessorament als processos de planificació, aplicació, seguiment i avaluació del model valencià d'educació plurilingüe i intercultural en els centres, exigeixen una assessoria específica, amb dependència orgànica i funcional d'un servei que s'ocupe de l'ensenyament i ús vehicular de les llengües, i l'extensió dels programes d'ensenyament en valencià, dins l'administració educativa.

- Ha d'exigir una atenció màxima a la formació inicial del professorat a la universitat, tenir cura del seu desenvolupament professional en exercici i proporcionar-li les condicions necessàries i els incentius justos per a la seua formació continuada i en equip, a través de la familiarització amb la teoria, recerca i bones pràctiques en educació plurilingüe i intercultural, i la seua aplicació i desenvolupament mitjançant la participació en projectes de centre i reflexió sobre la pràctica.
- Ha d'establir, en col·laboració amb les universitats públiques, un programa nacional de recerca, innovació i experimentació, amb els recursos necessaris proporcionats per l'administració educativa, per a aplicar, avaluar i perfeccionar el model d'educació plurilingüe i intercultural valencià.
- Ha d'iniciar una reflexió profunda sobre els actuals materials curriculars —llibres de text, especialment, tal com són concebuts a hores d'ara—: el paper actual que tenen en la implementació del currículum, la seua idoneïtat per a aplicar l'educació plurilingüe i intercultural que es pretén, el seu cost econòmic, les alternatives disponibles —llibres electrònics, tauletes, ordinadors, Internet...— i el paper del professorat en un probablement immediat canvi cap a aquests nous mitjans.
- Ha de concretar les vies per a la participació adequada de les famílies en la concreció, aplicació i avaluació dels projectes lingüístics de centre.

4 Conclusió

Estem convençuts que açò que figura en aquest document no vindrà de nou a ningú. És cert que trenca la dinàmica involucionista, empobridora i antivalencianista que, amb les seues actuacions, ha dut a terme el partit en el govern durant els darrers anys. També és cert, tanmateix, que açò que proposem no és res més que un intent de posada al dia de les bases sobre les quals, en moments ben difícils, professionals convençuts i mares i pares il·lusionats van construir l'edifici de l'escola valenciana.

En aquest moment en què sembla inevitable una renovació política, necessitem una administració educativa nova —amb consciència de la necessitat d'un canvi, idees clares sobre el canvi necessari i voluntat política per a dur-lo avant— amb la qual puguem col·laborar. És l'hora que el valencià siga també la llengua de les institucions. I necessitem també recuperar la versió més combativa del nostre professorat —ara cansat, descontent i desmotivat—; perquè ha de ser el professorat en última instància, en companyia de les famílies, l'únic capaç de construir la nostra escola del futur.

Podeu enviar els vostres suggeriments i aportacions a:

volem@escolavalenciana.org